



(On)benutte handelingsruimte in de bijstand

De Participatiewet geeft gemeenten de opdracht om rekening te houden met de omstandigheden van mensen die bijstand aanvragen. Dit gebeurt niet altijd. Het gevolg is dat bijstandsuitkeringen niet altijd zijn afgestemd op de situatie van de aanvragers. De Nederlandse Arbeidsinspectie heeft bij negen gemeenten onderzocht hoe inkomensconsulenten hun handelingsruimte benutten om de bijstandsuitkering af te stemmen op de situatie van de aanvrager. Ook is gekeken naar de factoren die daarbij een rol spelen. In deze publicatie zijn de hoofdbevindingen samengevat. Het rapport is [hier](#) te vinden.

Personele uitdagingen: gekwalificeerd personeel is schaars & de huidige medewerkers willen of kunnen niet allemaal mee in de werkwijze.

Hoofdbevindingen

Inkomensconsulenten gebruiken **niet altijd** hun handelingsruimte om rekening te houden met de omstandigheden van de bijstandsaanvrager. Zowel binnen als tussen gemeenten zijn er **verschillen** in hoe en in hoeverre handelingsruimte wordt gebruikt. **Voorwaarden** om handelingsruimte te kunnen toepassen zijn **niet overal aanwezig**. Hieronder zijn de belangrijkste voorwaarden uitgewerkt.



Voorwaarde 1

Eenduidige interpretatie van het begrip handelingsruimte

Wat als het ontbreekt?

Door handelingsruimte niet helder te definiëren wordt het verschillend uitgelegd. Hierdoor kunnen inkomensconsulenten ten onrechte tot verschillende besluiten komen over het uitkeringsbedrag en de voorwaarden.

Wat kan hierbij helpen?

- Een zienswijze op (het gebruik van) handelingsruimte die wordt gedeeld door alle betrokken functies binnen de organisatie.
- Kaders zoals leidraden voor de omgang met aanvragers van bijstand en de afhandeling van aanvragen. Ook doelen en werkafspraken kunnen richting geven.
- Informatie over de (kwaliteit van de) benutting van handelingsruimte zodat hier op gestuurd kan worden.



Voorwaarde 2

Kennis van de wetgeving & vaardig in het motiveren en onderbouwen van beslissingen

Wat als het ontbreekt?

Door beperkte kennis en vaardigheden wordt de handelingsruimte niet altijd gebruikt. Ook dan kunnen inkomensconsulenten ten onrechte tot verschillende besluiten komen over het uitkeringsbedrag en de voorwaarden.

Wat kan hierbij helpen?

- Vergroten van wetkennis én vaardigheden in het motiveren en onderbouwen van beslissingen.
- Stimuleren dat inkomensconsulenten kennis van de kwaliteitsmedewerker benutten.



Voorwaarde 3

Persoonlijk contact met de aanvrager

Wat als het ontbreekt?

Door beperkt contact is er minder inzicht in de omstandigheden van de aanvrager. Hierdoor kan het gebeuren dat de bijstand niet wordt afgestemd op de situatie van de aanvrager.

Wat kan hierbij helpen?

- Vergroten van vaardigheden in het voeren van gesprekken met aanvragers.
- Creëren van tijd en mogelijkheden om de omstandigheden van de aanvrager goed in beeld te brengen.
- Faciliteren van samenwerking met andere disciplines in het sociaal domein.



Voorwaarde 4

Structureel reflecteren met collega's op het handelen

Wat als het ontbreekt?

Bij beperkt onderling reflecteren op het handelen, kan minder van elkaar worden geleerd. Ook kan minder goed een gezamenlijk afwegingskader worden gevormd.

Wat kan hierbij helpen?

- Organiseren van structurele reflectie door inkomensconsulenten door geregeld (fictieve of afgehandelde) casussen te bespreken.
- Met elkaar delen van voorbeelden van het benutten van handelingsruimte.
- Stimuleren dat consulenten kritische tegengeluiden opzoeken.